

72 รายงาน การสัมมนา ระดม ความคิดเห็น เรื่อง Bangkok : Creative City

ที่มาข้อมูล : ฝ่ายยุทธศาสตร์และวิจัย
สถาบันบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (สปร.)

เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม ที่ผ่านมา สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) หรือ สปร. ภายใต้สำนักนายกรัฐมนตรีได้จัดสัมมนาระดมความคิดเห็นเรื่อง Bangkok : Creative City ขึ้น ณ ห้อง Ballroom 2 โรงแรมอินเตอร์คอนติเนนตัล กรุงเทพฯ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐ ด้านการวางแผนยุทธศาสตร์และกำกับนโยบาย ในระดับกระทรวง และกรุงเทพมหานคร สถาบันการศึกษา ผู้ประกอบการ สมาคมวิชาชีพ นักออกแบบสร้างสรรค์ และประชาชนทั่วไป จำนวน 80 คน

เนื้อหาการสัมมนาเริ่มต้นจากการชี้แจงที่มาและวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยพลเรือเอกฐนิธ กิตติอำพน ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการ สปร. ว่า โครงการดังกล่าวเป็นข้อเสนอโครงการที่ สปร. นำเสนอตามนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล ภายใต้แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจระยะที่ 2 (พ.ศ. 2553-2555) ภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง โดยกล่าวเน้นความสำคัญของโครงการ “Creative City” ว่าจะเป็นโครงการหลักภายใต้โครงการด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ของ สปร. ด้วยการมีบทบาทสร้างภาพลักษณ์ใหม่ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจให้ประเทศไทยรวมทั้งจะกระตุ้นให้เกิดการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศใหม่ ด้วยการใช้

ทุนทางวัฒนธรรมผสมผสานกับองค์ความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างเป็นระบบเพื่อเป็นแหล่งสร้างการเติบโตแนวทางใหม่ให้เศรษฐกิจไทย ทั้งนี้ในขั้นแรก สปร. เห็นว่าจะพัฒนากรุงเทพฯ เป็นเมืองต้นแบบ Creative City แห่งแรกของประเทศไทยและเตรียมผลักดันแนวคิดนี้ไปสู่เมืองหลักในระดับภูมิภาคเพื่อเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ให้ครอบคลุมทั้งประเทศ ต่อจากนั้นปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการ สปร. ได้แจ้งต่อที่ประชุมว่าหลังจากการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเมืองสร้างสรรค์ในรายละเอียดเพื่อเป็นการปูพื้นฐานความรู้จากผู้บริหารของหน่วยงานแล้วจะขอรับฟังความคิดเห็นจากที่ประชุมเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนากรุงเทพฯ ให้เป็นเมืองสร้างสรรค์จาก 3 ประเด็นคำถาม คือ

1. กรุงเทพฯ เหมาะสมกับการเป็น Creative City ในด้านใด
2. การทำให้กรุงเทพฯ เป็น Creative City ควรต้องเพิ่มปัจจัยและองค์ประกอบใดบ้าง
3. พื้นที่ส่วนใดของกรุงเทพฯ ที่ควรดำเนินการพัฒนาให้เป็น Creative City

ในส่วนของ การบรรยาย คุณอารยะ มาอินทร์ ผู้อำนวยการฝ่ายยุทธศาสตร์และวิจัย สบร. ได้นำเสนอ “แนวความคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) กับ Creative City” โดยสรุปแนวความคิดของ Creative Economy ว่าคือ แนวคิดในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ (Knowledge) การศึกษา (Education) การสร้างสรรค์งาน (Creativity) และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม เทคโนโลยี และนวัตกรรมสมัยใหม่ ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวสามารถเพิ่มอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ และขีดความสามารถการแข่งขันให้กับประเทศได้

อีกประเด็นที่นำเสนอเป็นคำจำกัดความ Creative City จาก UNESCO ว่า เป็นการร่วมมือระหว่างชุมชนท้องถิ่นและภาครัฐ ในการสร้างสรรค์เมืองผ่านการพัฒนาสภาพแวดล้อม โครงสร้างทางสังคม ระบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และการนำสินทรัพย์ทางวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ขนบธรรมเนียม ตลอดจนจารีตประเพณีของท้องถิ่นมาผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อนำไปสู่การเป็นเมืองที่มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการสร้างธุรกิจหรืออุตสาหกรรมความคิดสร้างสรรค์ (Creative Industry) ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 19 เมืองจาก 6 ทวีป แบ่งเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ (1) เมืองแห่งงานออกแบบ (2) เมืองแห่งอาหารการกิน (3) เมืองแห่ง

ภาพยนตร์ (4) เมืองแห่งดนตรี (5) เมืองแห่งสื่อศิลปะ (6) เมืองแห่งวรรณกรรม (7) เมืองแห่งหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน แนวคิด Creative City จึงเป็นการนำความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) และความเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นมาผสมผสานกันอย่างลงตัวผ่านการขับเคลื่อนของชุมชนท้องถิ่น และภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญ ได้แก่ ระบบการบริหารจัดการและการวางแผน กฎหมาย เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรมนุษย์ และระบบข้อมูล และองค์ความรู้

ต่อจากนั้น คุณกิตติรัตน์ บิดิพานิช ผู้อำนวยการฝ่ายส่งเสริมและพัฒนาการออกแบบ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ ได้นำเสนอ “เมืองตัวอย่าง Creative City” โดยเกริ่นนำปัจจัยที่ก่อให้เกิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่สำคัญ คือ Creative City เหล่านี้ว่า

1. จะต้องเป็นสถานที่ที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติมาอยู่รวมกัน (Cultural Diversity) และก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่
2. จะต้องเป็นเมืองที่สร้างประสบการณ์และความรู้สึก ไม่ใช่แค่เป็นอาคาร และสิ่งก่อสร้าง
3. จะต้องเป็นเมืองที่ดึงดูดผู้ประกอบการสร้างสรรค์ สาธารณูปโภคเพื่อการทำธุรกิจสร้างสรรค์ และการบริหารจัดการเมืองให้เกิดบรรยากาศแห่งการสร้างสรรค

ในการสร้างเมืองสร้างสรรค์จะต้องมีการปรับปรุงองค์ประกอบของเมือง ได้แก่ การสร้างเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้แก่เมือง (Cultural Identity) การสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมให้มีความเปิดกว้าง (Diversity & Open Society) เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ การรวบรวมนักคิดและผู้ประกอบการสร้างสรรค์ (Talent/Creative Entrepreneur) เพื่อรวบรวมผู้มีความคิดสร้างสรรค์ในการผสมผสานวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับเทคโนโลยี วัฒนธรรม และการจัดการ

ด้านธุรกิจ ที่ก่อให้เกิดการจ้างงานและกำลังซื้อสินค้าชุมชนเป็นกลไกให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ การสร้างพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวก (Space & Facility) โดยจะ

ดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ จากการสัมมนาระดมความคิดของผู้ร่วมการสัมมนาซึ่งประกอบด้วยผู้แทนของหน่วยงาน

ด้านการออกแบบ โดยภาครัฐจะต้องเป็นกลไกหลักในการดำเนินการร่วมกับ กทม. ภาคเอกชน และชุมชนในพื้นที่ รวมถึงภาคเอกชนเป็นกลไกสนับสนุน

ต้องสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอและมีคุณภาพ ช่วยก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการผลิตนวัตกรรม และธุรกิจสร้างสรรค์ การบริหารจัดการเมือง (Management) องค์กรของภาครัฐและเอกชนจะต้องมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาเมืองโดยเป็นองค์กรที่มีความยืดหยุ่น และทำงานประสานกันเพื่อนำไปสู่เป้าหมายได้อย่างสร้างสรรค์ โดยมีแนวทางในการปรับปรุงเมืองเพื่อให้เป็น Creative City โดยการผสมผสานประวัติศาสตร์ และความคิดสร้างสรรค์ ให้เมืองมีความผสมผสานกัน ต่อจากนั้นเป็นการนำเสนอกรณีศึกษาในลักษณะต่างๆ ผ่านเมือง Birmingham ประเทศอังกฤษ Singapore และเมือง Berlin ประเทศเยอรมัน

ในด้าน UNESCO Creative Cities Network คุณกิตติรัตน์ได้นำเสนอตัวอย่างเมือง Popayan ประเทศโคลัมเบีย ซึ่งเป็น Creative City ประเภทเมืองแห่งอาหารการกิน (City of Gastronomy) เมืองดังกล่าวมีการวางโครงสร้างหลักในการเป็นเมืองแห่งอาหารการกินโดยมีห้องสมุด และศูนย์วิจัยเกี่ยวกับอาหาร เมืองคอร์ก Gastronomy Corporation of Popayan ซึ่งรับผิดชอบการจัดประชุมเกี่ยวกับอาหารในระดับประเทศ (National Gastronomy Congress) อีกตัวอย่างหนึ่งคือเมือง Kobe ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นเมือง City of Design ภายใต้ UNESCO Creative Cities Network สภาพแวดล้อมทั่วไปของเมืองเป็นเมืองที่เป็นศูนย์กลางทางธุรกิจ เนื่องจากเป็นที่ตั้งของสำนักงานใหญ่ของบริษัทข้ามชาติมากมาย ในด้านการสร้างสภาพแวดล้อมของเมืองให้เอื้อต่อการเป็น City of Design Kobe ได้จัดกิจกรรมและนิทรรศการเกี่ยวกับศิลปะและการออกแบบอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งจัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนการ

ภาครัฐ ผู้แทนธุรกิจเอกชน นักออกแบบ นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปประเด็นความเห็นสำคัญได้ดังนี้

1. การส่งเสริมกรุงเทพเป็น Creative City ควรเน้นภาพ Multiple Creativity ที่มีจุดเด่นจากความหลากหลายของกรุงเทพฯ เป็นหลัก และพิจารณาส่วนย่อยของเมืองว่ามีศักยภาพในการพัฒนาในพื้นที่ใดได้บ้าง เช่น การอยู่ร่วมกันของสถาปัตยกรรมเก่า และ ย่านการค้าใหม่ ซึ่งช่วยเพิ่มมิติให้เมืองมีความน่าสนใจ และเกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยสาขาหลักที่ควรส่งเสริม ได้แก่ เมืองแห่งอาหารการกินเมืองแห่งการออกแบบเมืองแห่งนวัตกรรมและศิลปะพื้นบ้าน และผลักดันให้กรุงเทพเป็นเมืองที่มีอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งจะเป็นการดึงดูดการลงทุนด้านเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตาม คงเป็นไปได้ที่จะทำให้ UNESCO ขึ้นทะเบียนกรุงเทพ เป็น Creative City หลายประเภทในเวลาเดียวกัน
2. การขับเคลื่อนกรุงเทพให้เป็น Creative City จะต้องพิจารณาจุดอ่อนและจุดแข็งของกรุงเทพเป็นหลัก พร้อมทั้งต้องประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน ในการร่วมกันผลักดันกรุงเทพ ไปสู่การเป็น Creative City โดยจะต้องทำให้เมืองมีการเคลื่อนไหวตลอดเวลา ควบคู่กับการส่งเสริมและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย
3. กลไกในการผลักดันกรุงเทพ ให้เป็น Creative City ควรขับเคลื่อนในส่วนตัว่อยก่อนโดยอาจเริ่มต้นด้วยการเป็นโครงการเล็กๆ เช่น ด้านอาหารการกิน

4. พื้นที่ที่ควรดำเนินการพัฒนาให้เป็น Creative City คือ บริเวณเมืองเก่าภายในเกาะรัตนโกสินทร์ และบริเวณเมืองเก่าย่านเยาวราชไปจนถึงย่านการค้าใหม่ บริเวณสยามสแควร์ และสุขุมวิท เพื่อเป็นเส้นทางของเมืองแห่งการสร้างสรรค์ (Creative Route) ซึ่งผู้เข้าร่วมสัมมนาได้ให้ข้อเสนอแนะพื้นที่อื่นๆ ในกรุงเทพฯ ที่มีศักยภาพเหมาะสมเช่นกันคือ

- **ด้านศิลปหัตถกรรม** ควรดำเนินการในพื้นที่ย่านบางรัก ริมแม่น้ำเจ้าพระยาและโรงแรมริมน้ำ
- **ด้านอาหาร** มีศักยภาพที่จะพัฒนาได้ทั่วกรุงเทพฯ โดยเฉพาะย่านเยาวราช และสุขุมวิท
- **ด้านการออกแบบ** ควรพัฒนาบริเวณพื้นที่ใจกลางเมือง เช่น บริเวณจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยให้เป็นพื้นที่ศูนย์ออกแบบต่างๆ
- **เส้นทางไปสนามบิน** หรือ พื้นที่เชื่อมสนามบินทั้งสองแห่ง คือ ดอนเมือง และสุวรรณภูมิ
- **พื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์** ซึ่งมีเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมที่เด่นชัดอยู่แล้ว **ACT**